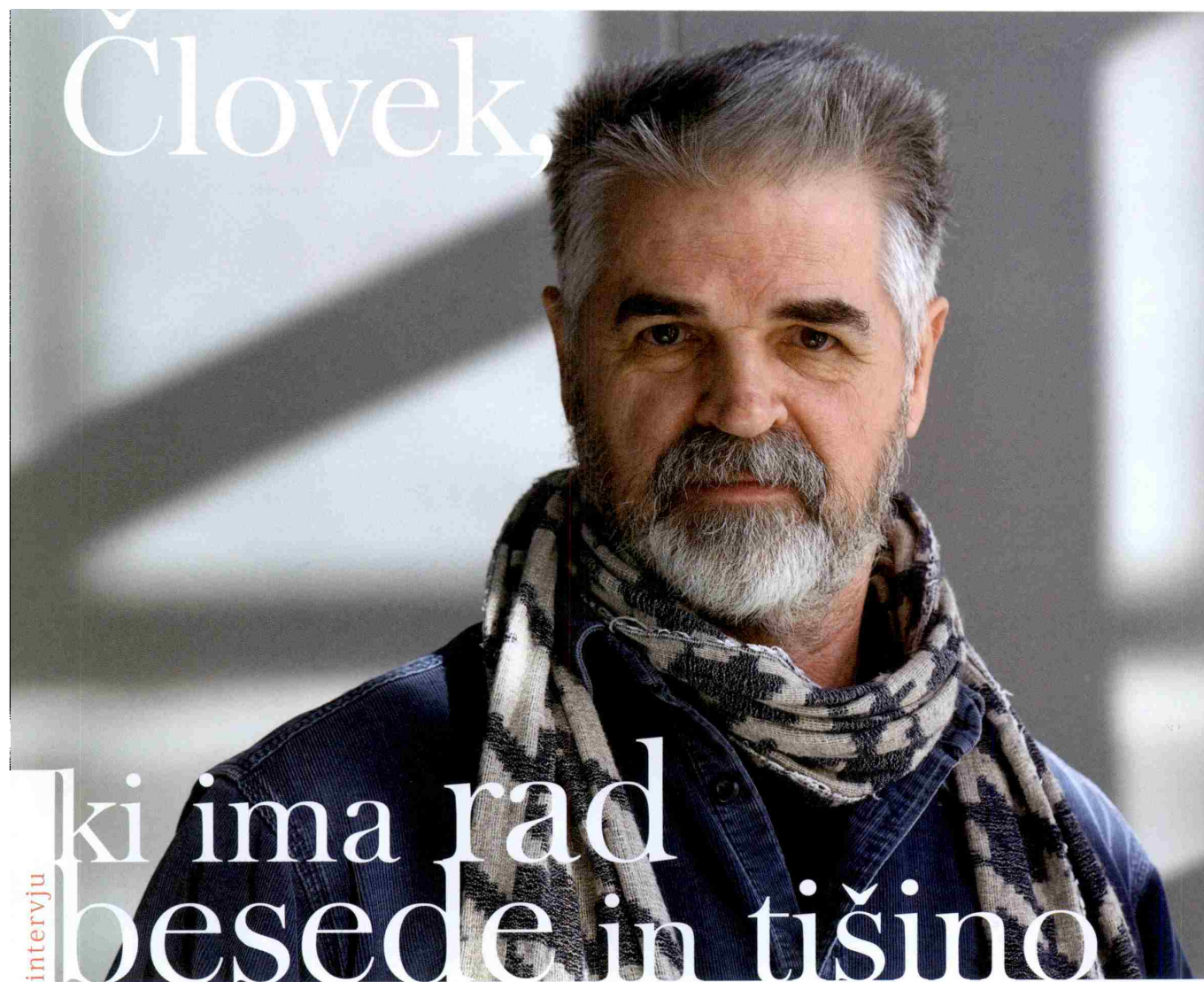

Srečko Fišer je štiri desetletja sooblikoval podobo **novogoriškega gledališča** kot lektor, prevajalec in avtor številnih dramskih besedil, dragocen dramaturški svetovalec in tudi umetniški vodja. Prav vsakdo, ki je imel priložnost sodelovati z njim, pa naj bodo to igralci, režiserji ali drugi gledališčniki, je bil očaran nad njegovim enciklopedičnim znanjem in svobodomiselnim duhom, lucidnim razmišljanjem, tankočutnostjo in prav posebnim humorjem. Napočil je čas za upokožitev, a nikakor ne za počitek.

Pred skoraj štiridesetimi leti si prvič sodeloval kot lektor pri uprizoritvi *Don Juana* v takratnem Primorskem dramskem gledališču. Kako se spominjaš začetkov svojega dela v gledališču?

Ko sem začel, nisem o delu lektorja v gledališču vedel nič več od tistega, kar pomisli katerikoli smrtnik, če sliši besedo lektor: na kratko povedano, zelo malo in še tisto napačno. Tudi sicer gledališče ni bilo v jedru mojih zanimanj. Ampak prihajal sem iz vojske, rabil sem službo, bil je razpis, pogoje sem izpolnjeval in sem se prijavil. Molièrov *Don Juan* je bil tako rekoč moja poskusna predstava in naključje je hotelo, da je bila preizkušnja še kar uspešna, predstava pa tudi. V zasedbi je bil sicer kot lektor napisan Dominik Smole, tudi dramaturg uprizoritve, jaz sem bil njegov asistent. Torej sem imel zelo uglednega mentorja. Ne spomnim se sicer, da bi me sploh kaj učil, sva pa šla v pavzi kdaj na kavo in imela redkobeseden pogovor. Razumela sva se zelo dobro. Bil je velik car, kot bi rekli dandanašnji, čeprav malo zagrenjen.

Sem se česa naučil od njega? Kaj pa vem, da se ni treba kar naprej repenčiti v vlogi jezikovnega žandarja in da je na odru dovoljeno vse, kar je funkcionalno utemeljeno.

Po dobrem desetletju si postal v slovenskem prostoru že tako spoštovan lektor, da so te vabili k sodelovanju tudi drugim. Tvoje delo je tesno prepleteno z vzpostavljanjem celostne podobe predstave in pri marsikateri si bil tudi »neavtoriziran« dramaturški sodelavec. Se ti zdi ta širina pristopa glavna vrlina, s katero si si pridobil ugled?

Saj ne vem koliko nisem delal v drugih gledališčih, preveč je bilo ostalih zanimanj. Drugače pa je delo lektorja slabo razumljeno in slabo spoštovano, nasploh in v gledališču; za gledališče je tako poimenovanje poklica sploh napačno, saj zaznamuje nekakšnega dlakocepskega črkobralskega tečnega. Ne bi tukaj o slovenskem odnosu do jezika, ki je približno tak kot do Cankarjeve matere, v isti sapi oboževane in zatajene. Tipični uporabnik slovenskega jezika lektorja sovraži ravno toliko, kot ga potrebuje. Pri umetniških besedilih pa je stvar še nekoliko drugačna. Tam ni praktično nobene tehnične podrobnosti, ki ne bi imela tudi vsebinskega odseva. Torej je lektor na svoj način v bistvu res še en dramaturg, le da s posebno perspektivo. To gledanje odpre več možnosti. A seveda, če si hočeš več privoščiti, moraš več znati – to je sicer načelo, ki mu v slovenskem gledališču cena pada.

Ti je bilo kdaj žal, da se nisi odločil za življenje v presolnici?

Ja, mogoče v kakšni drugi, haha ...! Bo že res, da sem svetovni provincialec in zapečkar ...

Ves čas tudi intenzivno prevajaš, spisek prevodov je ogromen. Najprej prozna dela, potem dramatika, nazadnje poezija. So razlike v pristopu k prevajanju različnih literarnih zvrsti?

So in niso. Vsaka zvrst ima specifične zakonitosti, a v vseh je beseda živo tkivo. Če ni, potem to ni literatura. Kar zadeva časovno sosledje zvrsti, pa: v bistvu sem začel s poezijo, ampak tisto ni bilo objavljeno, razen na radiu. Nikoli se nisem hotel specializirati, bolj so me hoteli drugi. Res pa si zdaj že težko predstavljam, da bi sedel nad kakim špehnatim romanom; ampak zarečenega kruha ... S poezijo sem se v bistvu vrnil k svoji prvi ljubezni; tu je večina dela v glavi. Seveda obstajajo tudi lepi »križanci«, besedila, ki so drama in poezija obenem. To tudi rad delam.

Kdaj se je pa porodila želja, da bi za gledališče tudi pisal? Tudi na tem področju si bil izjemno uspešen, spomnimo se vsaj dveh predstav, *Tistega lepega dne* in *Medtem*, a ne ravno vztrajen – zakaj?

Željo pisati sem imel v bistvu zmeraj; sploh pa je prevajanje tudi pisanje, če govorimo o literaturi, samo da z malo manj svobode. Kar zadeva pisanje za gledališče, moja delovna izkušnja mi je dala nekaj uvida v to, kako deluje živa beseda na odru; pa sem si mislil, mogoče lahko to znanje uporabim in nastane kaj zanimivega. Da bi bil izjemno uspešen, se mi ravno ne zdi, nekaj srednjega, recimo. A bolj vztrajen da bi moral biti? Hja. Dramatika se piše za oder, ampak gledališče je zelo podvrženo modi, sploh v tesnem okolju, kakršno je slovensko; te čase sta predvsem oboževana in posnemana umetniška zgleda TV resničnostni šov in družbenopolitična agitka, ki pa meni nista niti malo zanimiva in pravega pisanja niti ne terjata.

Čemu trmoglaviti, če vidiš, da ni stika? Za takega epohalnega dramatika se tudi nimam, da bi polnil predal v pričakovanju prihodnje glorie. Kvečjemu mi je malo žal, da nisem več energije namenil zvrstem pisanja, ki so manj podvržene modi. Izvolite nauk, mladi tvorci.

Delo prevajalca ali dramskega pisca je samotno, delo v gledališču izrazito skupinsko. Če pogledaš nazaj, se ti zdi, da je bilo to zate osrečujoče dopolnjevanje?

Osrečujoče je mogoče malo velika beseda. S to srečo je itak sama nesreča, sem nekoč slišal reči Renato Salecl. Da mi je dolgoletni stik z živo govorjeno umetniško besedo veliko dal, to prav gotovo. Mislim, da je moje videnje (in slišanje) besede zaradi tega precej drugačno, kot bi bilo sicer. Kar pa zadeva »socialno komponento« – menda vsakomur kdaj prija dobra družba, čeprav je po naravi bolj aparten. Nedvomno sem prek gledališča spoznal kar nekaj zanimivih ljudi.

Poleg literature je tvoja ljubezen tudi glasba. Veljajo v oblikovanju zvena besede oziroma besedila kakšne skupne zakonitosti z glasbo?

Ja, meni je to zelo pomembno, zna iti tako daleč, da berem kakšno besedilo kot posebne vrste glasbeno partituro. Saj nekaj podobnega pravi Oton Župančič. Vendar ni nujno, da je pri vsakomer tako, dostopi do besedila, sploh do vsake umetnosti, so različni, ni enega zapovedanega.

Ko se želiš umakniti od brbotanja besed, kaj te sprosti?

Besede so blagoslov, a znajo biti tudi nesmiseln hrup, in tega je seveda več, ko »glasnogovorci« tekmujejo, koga bo bolj slišati, kdo bo bolj pomemben. Zdravilo so zvoki, ki jih ne dela človek; zvoki gozda in dobrane, veter, voda, slednjič odsotnost zvoka, tišina. Tišine je premalo, nismo je več vajeni.

Kakšna svetla, spodbudna misel v tej težki preizkušnji bivanja v času najnovejše pandemije?

Svetla, spodbudna misel od mene, ta bo pa težka. Mogoče taka, sicer malo banalna: tudi preizkušnje, ki so bile še vse drugače hude od te, so minile in življenje je šlo naprej. Pri takim imenovanem nujnem zlu, ki nas je doletelo zraven, je v resnici najbolj zlo, da v dobri meri sploh ni nujno. Mogoče se to komu zdi bolj kislata tolažba; pač taka, kot jo lahko da misel. Pogled okoli sebe še vedno in kljub vsemu lahko pokaže tudi razloge za veselje in sladkost, ne samo tugo in kisloto.

Martina Mrhar

